

**РЕАЛІЇ СУЧАСНОГО ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА:
ФОКУС НА ДИТЯЧОМУ БАЛЕТІ «ДЮЙМОВИЧКА»
ЮРІЯ ШЕВЧЕНКА**

Богоєва Т. П.

*здобувачка вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD)
2 року навчання за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво*

Міжнародний гуманітарний університет

*Науковий керівник: **Татарнікова А. А.***

доктор мистецтвознавства,

доцент кафедри мистецтвознавства

та загальногуманітарних дисциплін

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Сучасне театральне мистецтво свідчить про зростання інтересу українських композиторів до жанру балету, серед яких особливо варто відзначити О. Козаренка, Ю. Шевченка, О. Родіна, О. Шимка, Ю. Гомельську та інших. У цьому контексті привертає увагу прем'єрна постановка дитячого балету «Дюймовочка» Юрія Шевченка, представленого на сцені Одеського національного театру опери та балету, що аналізується вперше.

Слід зазначити, що попри все різноманіття сучасних постановок, осмислення природи балету (зокрема й дитячого), його типологічних характеристик, поетико-інтонаційних особливостей, авторських інтерпретацій та постановок викликає широкий спектр запитань у сучасному українському музикознавстві.

По-перше, історично склалося так, що вивчення феномену балету домінувало у сфері інтересів театрознавства та балетознавства через синтетичну, прикордонну природу цього жанру, тоді як у музикознавстві балет займав периферійну позицію, часто залишаючись у тіні іншого музично-театрального жанру – опери.

По-друге, зростання кількості творів для дітей, зокрема дитячих балетів, відповідає посиленню уваги до світу дитинства, що вимагає пояснення й уточнення як художньої сутності (яскравої видовищності, емоційно-психологічної дієвості музики та танцю), так і виховно-дидактичної функції балетного мистецтва.

Сучасну українську культуру важко уявити без театральної музики Юрія Шевченка (1953–2022). Особливо вражає пістет Ю. Шевченка у ставленні до дітей: композитор є автором музики до дитячих

мультфільмів, творів для дитячих хорів, а також довгий час співпрацював з дитячим музичним театром на Подолі [2, с. 131]. Також талановитий майстер є творцем дитячих балетів «Буратіно та Чарівна скрипка» (2007), «Бармалей та Айболить» (2009) та дитячих опер «Король Дроздобород» (2018), «Кіт у чоботях» (2019).

Активну участь композитор брав у постановочному процесі балету «Дюймовочка», створеного на замовлення Одеського національного театру опери та балету, прем'єрна постановка якого відбулася у 2023 році. У цій виставі, як відомо, крихітна дівчинка народжується з чарівної квітки, так само, як і новий балет з'явився на світ у найпрекраснішій квітці букету Південної Пальміри – в Одеській опері.

Балет «Дюймовочка» – це хореографічна інтерпретація відомої казки Ганса Крістіана Андерсена, яка вирізняється емоційною глибиною та тонким філософським підтекстом, де художні образи є близькими як дітям, так і дорослим. Прототипом головної героїні – тендітної та ніжної Дюймовочки, яка прагне Світла і Любові, мужньо долаючи всі випробування, що випали на її долю, – стала Генрієтта Вульф, донька данського перекладача Шекспіра і Байрона, яка була маленького зросту, не мала привабливої зовнішності та страждала на хвороби, але вирізнялася ангельським характером, добрим серцем і стала вірним другом для казкаря [1].

Музичний аналіз балету «Дюймовочка» Юрія Шевченка демонструє його глибоке розуміння характеру казки данського письменника та здатність адаптувати літературний матеріал до музичної драматургії. Композитор створив багатий звуковий ландшафт, який підкреслює емоційні зміни та сюжетні повороти через використання лейттем і лейттембрів головних персонажів.

Зокрема, тема Дюймовочки – це ніжна, легка мелодія, виконувана струнними інструментами та флейтою, яка передає її невинність і тендітність. Основний мотив героїні має піднесений, майже казковий характер і повторюється протягом усього балету, акцентуючи її постійні пошуки свого місця у світі. Символічна трактовка світла й гармонії відповідає тональності Es-dur, яка в бароковій музичній традиції асоціюється з поняттям «триєдності». Музичні характеристики Жаби та Пацюка, навпаки, передані важкими та грубими ритмами, звучанням низьких духових інструментів і контрабасів, забарвлених мінорною інтонацією. Ударні інструменти композитор застосував для акцентування драматичних подій і кульмінаційних моментів, зокрема у сценах втечі Дюймовочки або її зіткнень із небезпекю.

Декорації та костюми балету створюють яскравий візуальний світ казки, де квіти, птахи і тварини гармонійно взаємодіють із головними героями. У цьому світі надприродна містична атмосфера поєднується

зі звичайними людськими почуттями та думками, що втілено через анімалістичні образи, що вказує на орієнтованість постановки на відповідну вікову категорію глядачів. Загалом, музична мова, специфіка постановочно-сценічної інтенції балетного твору, тип хореографії та сценографії свідчать про прихильність до класико-романтичного стилю в балетному мистецтві.

Окрім цього, балет доповнений гумористичними та іронічними режисерськими знахідками: різноманітні ремінісценції та відсилання до творів світової популярності роблять його особливо цінним як для дітей, так і для дорослих. Постановка звертається до глядачів, які шукають у мистецтві нагадування про найважливіші людські цінності – про те, що навіть найменша і найбеззахисніша істота здатна знайти своє місце у світі та бути щасливою.

Література:

1. Дюймовочка»: чого ми не знаємо про відому казку. *Новини*: веб-сайт. URL: [https://svrk.gov.ua/ua/news/pg/60520918337681_n/#!/prettyPhoto\[mixed\]/4/](https://svrk.gov.ua/ua/news/pg/60520918337681_n/#!/prettyPhoto[mixed]/4/) (дата звернення: 10.11.2024).
2. Степурко В. І. Відповідність мовного контенту і творчих наративів композитора Юрія Шевченка. *Мистецтвознавчі записки* : зб. наук. пр. 2023. Вип. 43. С. 129–133.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-479-8-76>

РОЛЬ КОМПРЕСІЇ В АУДИОПРОДАКШЕНІ

Горовенко М. Г.

*старший викладач кафедри музичного мистецтва та звукорежисури
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Компресія – це один з найважливіших інструментів у арсеналі звукорежисера. Вона дозволяє керувати динамічним діапазоном звукового сигналу, тобто різницею між найслабшими та найгучнішими звуками.

Чому компресія так важлива?

1. Збільшення гучності без спотворень: Компресор дозволяє зробити звучання гучнішим без появи неприємних хрипів та перевантажень. Це особливо корисно при мастерингу, коли потрібно підготувати трек для випуску.